

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSKIM ŽELEZNIŠKIM NASTAVLJENCEM

UREDNIŠTVO
se nahaja v Ljubljani, Selenburgova ulica 6 I.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhäusgasse 84.

Izhaja vsakega 1. v mesecu.
Nefrankirana posla se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Narodnina:
za celoletno 4.40 K
za polletno 2.20 K
za četrtletno 1.10 K
Po em. št. številka 18 vin.

Štev. 19 in 20.

V Ljubljani, 1. oktobra 1916.

Leto XX.

Slovenski „železničarski koledar za l. 1917“ izide v začetku meseca oktobra. Narodila sprejema železničarsko tajništvo, Ljubljana, Selenburgova ulica 6 II. v Ljubljani.

O miru.

Lehkomišleno smo izgovarjali včasih to besedo, ker se nam je zdel njen pomen tako vsakdanji, da ni bilo treba izplača govoriti o njem. Danes znamo, da njen pomen te kratke besede vse drugače dajemo. V njej stopljeni vsi bližnji in oddaljeni ljudje. V njej življenje posameznikovega človeka in življenje narodov. Kadar postane beseda „mir“ živa življenje, takrat zadnja vsakdo zopet svetlejšje. Kdaj pride mir? To vprašanje nas preganja noč in dan. Gotovega ne ve nihče, zato je pa ugibanja tem več. Vsakdo sluti, da pridejo prvi znaki miru ali iz Nemčije, ali iz Angleškega, ker je med tema državama najglobokejše nasprotstvo. Zato so vezelnačilne besede, ki jih je pred kratkim prinesel napol ofidiozni angleški tednik „The Nation“. Ni bila doslej navada, da bi bili zabeleževali v „Železničarju“ vsak glas, ki je prihajal od te ali one strani za mir. Članek v prej omenjenem angleškem listu se nam pa zdi tako značilen, da podajamo v naslednjem njegovo vsebino.

„The Nation“ prinaša članek z naslovom „Začetek konca“ in pravi, da mir ni več daleč. V uvodu pravi: „Zakaj naj traja vojna še dlje? Evropa želi mir; nevtralcji žele mir, vojskujoči se narodi žele mir, armade žele mir in vesele bi

bile, ko bi se vrnilo lahko domov.“ Po tem uvodu razvija list program mirovni pogojev. Iz znanega govora nemškega kancelarja sklepa list, da bo Belgija razdeljena. „Nation“ pravi, da je tak pogoj nespremenljiv. Zahteva zopetno upostavitve Srbije in Črne gore in zadoščenje za Francijo. Dobesedno pravi nato: „Ako pa nam predstavljajo misel, da hočemo na mesto nemške nadvlade, nadvlado entente, tedaj je to popolnoma napačno. Prav tako napačna je pa domneva — pravi list — da se hoče zateči Angleška k teoriji v evropskem ravnovesju, ki je edina alternativa, če nočemo nepoučno nadvlado ene evropskih skupin. V resnici želimo le sledeče: Predvsem dosežemo trajen mir le s pogajani. Aok želi pristopiti Nemčija h katerisibodi zvezi, jej moramo dati priliko za to; ako pa neče tega, tedaj ma Evropa pravico, da upostavi mirovno zvezd brez Nemčije. Popolnoma na napačni poti so tudi oni, ki menijo, da se sme povečati vsak član entente na račun centralnih držav. Angleški državniki so se izjavili že prav odločno proti taki politiki. Tudi če bi lehako opravičevali take načrte z vojaškega položaja, bi pomenjali ob uresničenju sicer materielno zmago, o npravstveni poraz. Zo naziranjju lista „The Nation“ bodo igrala ob sklepanju miru glavno vlogo vprašanja o mednarodnem pravu, nikakor pa ne teritorialna vprašanja. Ob sklepu tega pomembnega članka so ti stavki: „Ako se nadaljuje velikansko prelivanje krvi v tem obsegu kakor doslej, torej do zadnjega moža in do zadnjega groša, tedaj pomenja to pogin sveta. Edino, kar lahko pomaga, je umetnost državnikov. Evropska diplomacija pa doslej še ni dokazala, da je kos takim nalogam in treba bo močnejše sile, da jej pomore na to pot. Ta močnejša sila je javno mnenje. Javno mnenje pa je bilo speljano doslej na napačna pota in učinkuje zato zmedeno; ali lahko pripelje-

mo javno mnenje na pravo pot in potem bo posredovalec med onimi, ik so nas gnali v vojno in onimi, ki trpe vsled vojne. Če pa hujskamo javno mnenje še naprej, tedaj ne dobimo dobrega miru. Najhujše zapeljano javno mnenje je v ententnih deželah s tem, da je treba uničiti centralni državi najprej vojaško in nato naj se izključijo še iz evropske gospodarske skupnosti. Če bi bilo to res mogoče z vojaškega stališča, seveda z velikanskimi izgubami, je vendar ta pot najmanj plodna. Ako gremo po tej poti dalje, pridemo do uboštva in smrtnega trpljenja, a ne do časti ali svetovne varnosti, niti do varnosti Angleške ne. Naš ideal je, da dosežemo mir z dobro voljo in razumom in z razumno umerjenostjo angleške diplomacije.“

Isti list prinaša še drug članek. Ta članek, naslovljen „Resnično poraženje pruskega militarizma“ ima mestoma tako značaj, kakor da hoče izvedeti, kako mislijo v Nemčiji o mirovni pogojih. V tem članku pravi list, da vlada na obeh straneh neomajana vojna odločnost in da mislite obe strani, da se doseže mir lahko le na ta način, ako eden ali drugi narekuje mir. Ali še druga pot je. Čista vojaška zmaga na tej ali oni strani, ki samovoljno uredi novo Evropo, ne daje nobenega poročstva za trajen mir, temveč treba je potom mednarodnega sporazuma urediti Evropo. Tako radikalna naziranja, kakor jih je izrazila pariška gospodarska konferenca ali Bethmann-Hollweg, ko je govoril „o miru na podlagi vojnega zemljevida“, ne pripeljeta nikdar do sporazuma. Dobesedno nadaljuje potem list: „Mogoče je, da izraža naša vlada — kakor tudi nemška — do gotove stopnje splošna naziranja, ali popolnoma neresnično je, da verujejo možje, ki imajo vrokah vodstvo naše bodoče zunanje politike, na uničenje nemške trgovine, na preprečitev oboroženja Nemčije ali na Evropo, ki bi bi-

LISTEK

Konjunktura . . .

Ogrsko spisal Franc Bán.

Vriskanje je utihnilo, prej bleščeci pogledi so otemneli, kri se je leno pretakala po žilah in ljudje so hodili okolo s povešenimi glavami. Kaj bo? To vprašanje se je raztezalo po nebesnem svodu kakor velikanski transport in doma, med molčečo opravo, sta se obupno borila upanje in obup. Kaj bo? Kaj bo? . . . Strah, kakršnega še ni doživel še nikdar nihče, je omočil ljudi. Srca so utripala tišje, tople misli so zledenele v možganih. Noge in roke so odpovedale. Kakor presenečeni od strašne nevihte so stali ljudje, oči so bile orosene s solzami in volja je padala mrtva k nogam negotovega in morda strahotnega jutra. Poletne noči so bile brez življenja. Ljudje so postopali brez dela po cestah enaki hišam, in tudi hiše, ti nedelavni kamniti velikani, so se približevale vsak večer . . . in tedaj so pričele

begati med hišami črne postave kakor pokopališčna mrčes med trdimi grobovi.

Ko je snažil zjutraj Adolf Barna čevlje, mu je kanila v možgane velikanska ideja. Ne izda besede o tem, kar gori v njem in kar preveva vse njegovo bistvo, je zgrabil ne posebno veliko dragocenosti svoje družine, tudi poročne prstane, dvignil iz poštne hranišnice svoj denar, vzal svojega šefa kar mogoče najvišji predujem in šel celo k nekemu oderuhu — sploh izčrpal svoj kredit do zadnjega vinarja. Pripravljal se je na odločilno bitko z življenjem.

Regina, njegova žena, ki je hodila po enkrat na teden v kavarno, René, njegova hči, ki se je opajala iz slabih romanov z vzduhom elegantnega sveta in tudi mali Adolf, vsi so ga silno nadlegovali z vprašanji, skoraj boječe so hodili okolo njega, meneč, da je ob pamet; toda Adolf Barna ni odgovarjal, temveč tekal, da divjal je od jutra do večera okolo. Svoji družini je odmerjal še bolj skopo krompir za večerjo in hodil po večerji v kavarno, česar ni prej storil nikdar. V kavarni je debatiral v nekem kotu z dvomljivimi

ljudmi. Tako je potekalo življenje ves teden. Umazano stanovanje v ubožni ulici je postalo še temnejše vsled obrazov, na katerih je nemo strmelo vprašanje: Zakaj, zakaj počne vse to? Toda nekega večera se je izpremenilo vse: Adolf Barna je prišel domov in ostal po večerji doma, vprvič zopet po dolgih tednih. Vsakdo je čutil, da se zgodi sedaj nekaj pomembnega, slišali so se tesno in prežali na njegove besede. Toda je dejal le: Kupičiti.

Kupičiti! Osem črk. Nič, prazna beseda; in vendar je brnela bolj mračno kakor grmenje tiščili topov. Kupičiti! Teh osem črk se ni nič, ali le nekaj noči se in beseda bo silno narasla. Razvijte se v strahotnega polipa, gnusno žival, ki raztegne svoje prste v vsak dom širom dežele in nagrabi živila, ukrade svetlobo, raztrga obleko, preluknja čevlje in pogoltno požrešno vse, kar je bilo namenjeno doslej razvedriti.

Nič drugega ni dejal. Beseda je zafrfotala preko mize, žena, hči, celo mali deček so bulili v to besedo shlastnim poželenjem, z iskrecimi pogledi, a brez besed. Kupičiti! Kupičiti! so po-

la razdeljena az vse večne čase na vojskujoče se stranke. Nasprotno! S popolno gotovostjo vemo, da spoznava čimdlje več državnikov, da je najboljše upanje za dobro bodočnost v smeri, ki se trudi za ustanovitev zveze narodov, sloneče na medsebojnih garancijah in pogodbah. Amerika, edina velesila, ki ni zapletena v vojno, ima »Zvezo za mir«. Njen program je odobrila Grey. Grey in Asquith sta se že posvetila delu, da se uresniči mednarodne pogodbe po vojni. Sedanji politični sistem Evrope je ubravnal le na vojno. Ali tega sistema bo konec, kakor hitro izjavi Nemčija, da nasprotuje uredbi mednarodnih vprašanj potom mirovnega razsodišča ali potom pogajani okolo zelene mize. Če Nemčija izreče jasno, da ni nasprotna takemu evropskemu sistemu, tedaj je dosežen prvi temelj za pogajanja.

Bodoči vladarji.

Imperialisti vseh evropskih držav menijo, da se odloči usoda o bodočem vladarstvu na svetovnem trgu edinole na evropskih bojiščih in zato so nastavili devizo: Do zadnjega moža. Ali med tem, ko besni na evropskih poljanah bratomorni boj, se dogajajo onstran morja veliki preobrti, ki pomenjajo resnično izpremembo v svetovni trgovini. Zedinjene države žanjejo stotere sadove in si osvajajo nadvlado na svetovnem trgu. Tako trden temelj so si ustvarile, da zavladajo edinole one na svetovnem trgu, ko mine vojna. Sicer ni povzročila zgolj vojna tega razvoja, temveč ga je le prav zelo pospešila. Trgovina Zedinjenih držav ne zadene sedaj že tretje leto nikjer več na nobeno konkurenco in atko si osvaja v kratki dobi trg za trgovom.

Gotovo je, da so Zedinjene države že dolgo vrsto let prva industrijska država na svetu. Že leta 1913 so producirale Zedinjene države le za 50 milijonov manj ton premoga manj kakor Anglija in Nemčija skupaj. Kar se tiče pridobivanja železne rude in tudi drugih kovin pa nadkriljujejo Zedinjene države prav močno najmočnejši evropski industrijski državi, namreč Nemčijo in Anglijo. Ali Zedinjene države niso le močan producent, temveč tudi silen konsument. V dobi 1912/13 so porabile Zedinjene države 5.55 milijonov bal bombaža, medtem ko je porabila Anglija le 3.28 in Nemčija celo le 1.26 milijonov bal bombaža.

Seveda producirajo Zedinjene države največ zase. Ali od leta do leta nastopajo na svetovnem trgu kot nevarnejši konkurent in so že nadkrilile v nekaerih strokah Anglijo in Nemčijo. Tako eksportirajo več izdelkov iz železa in jekla, kakor Nemčija. Strojev in elektrotehničnih izdelkov izvažajo približno toliko, kakor Nemčija, a mnogo več kakor Anglija. V tem oziru pa silno utrjuje vojna ameriške pozicije. Industrijsko delovanje evropskih dežel bo oslabilo mnogo let po vojni in Zedinjene države zavzemaajo njihovo mesto. Izvoz Amerike narašča od leta do leta, zlasti v Azijo, Afriko in Avstralijo.

Še važnejše ko pa izkremembe, ki se izvršujejo v zadnjih letih na denarnem trgu. Zedinje-

ne države so najbogatejša dežela na svetu. Leta 1912 je znašalo njihovo narodno premoženje 187.74 milijard dolarjev, medtem ko se ceni narodno premoženje Anglije na 90 in Nemčije na 75 milijard dolarjev. Amerika ima mnogo izposojenega denarja iz Evrope in sicer cenijo evropski dolg Amerike na približno šest milijard dolarjev. Sedaj so pa odplačale Zedinjene države večino tega dolga.

Zadnje leto je imela Amerika izredno dobro žetev. Ker so se raztega še zelo dvigale cene živine in žita, so kmetovalci zelo obogateli. Vrednost živa, živine in drugih kmetijskih pridelkov je dosegla lansko leto vsoto 10 in pol milijard. Amerika je imela v zadnjem letu velikanski izvozni prebitok, in sicer 1.77 milijard dolarjev, ravno toliko kakor v letih 1912, 1913 in 1914 skupaj. V tem velikanskem izvozu se zrcalijo naročila entente. Znano je tudi, kako plačuje ententa ta naročila: Ententa prodaja Ameriki zopet ameriške vrednostne papirje nazaj in najame posojila v Ameriki. Anglija je oddala tekom vojne za 950 milijonov dolarjev ameriških vrednostnih papirjev, Nemčija za 300, Francoska za 150, Holandska za 100 in Švica za 50 milijonov dolarjev. Razen tega je dolžna Evropa Ameriki skoraj eno milijardo dolarjev. Južna Amerika si je pa izposodila v Ameriki 70 milijonov.

S tem denarnim procesom se pa utrjuje vlada ameriških trustov. Banka trustov, Morgan & Co., razdeljuje ententina naročila med podjetnike in s tem se pritegnejo v krog trustov doslej še neodvisna podjetja. Ta podjetja, ki sos tala do vojne izven trustov, so dobivala denarno oporo iz Evrope, a sedaj prevzemajo banke trustov akcije in obligacije teh podjetij in njihova neodvisnost je pokopana za vselej.

Še več! Trusti poizkušajo pridobiti višje surovin po drugih svetovnih delih. Tako zahtevajo od Rusije različne koncesije, drugače jej ne posodijo denarja. Tudi v Južni Ameriki si prilastajo zemeljske zaklade. Po vojni ostane Amerika dolgo let edina izposojevalka denarja in zato preti nevarnost, da si prilaste trusti najvažnejše višje surovin po vsem svetu in ves svet jim postane podložen. Ameriški trusti zavladajo po končani vojni nad svetom in pričela se bo šele prava velekapitalistična doba.

Za vojno gospodarsko oskrbo železničarjev.

Državni poslanec sodrug Tomschik je izročil železniškemu ministru spomenico glede preskrbe železničarjev s krompirjem, za državne železnice in privatne železnice. Glavne točke spomenice so:

1. Železniško ministrstvo naj zagotovi z nakupom ali z rekviriranjem potrebno množino krompirja za bližajočo se zimo in naj izroči vsakemu službencu in delavcu tolik okrompirja, kolikor ga rabi in sicer, če je mogoče, za nižjo ceno kakor je določena najvišja cena. Odplačevanje od strani prejemnikov krompirja naj se določi v nizkih mesečnih obrokih.

Črečare na papir, ni še vedel, kaj naj zahteva od življenja. Ali René si je pogumno zgradila palačo, vodila avto in pozimi se je sankala po Tatri. vsa rdeča v lice. Uvenela mati, že leta in leta ponizana v svojih željah, se je boječe umeknila pred vstajajočo lepó bodočnostjo, vse kar je zagledala, je bilo belo imično oblačena hišnica, ki prinaša vsako jutro osnažene črevlje v sobo. Le Adolf Barna ni sanjal. Ko je motril s pogledom svojih sivih oči sklonjene glave svoje družine, je vstajala pred njim vsaka ura iz zgodovine zadnjih dni. Posmehljivi nasmel mu je zakokrožil ustne in mislil na veletrgovce, ki imajo velika skladišča brez koristi; z nekaj tisoči kronami je zagospodaril nad vsem. S širokim zamahom je vzel iz žepa beležnico in začel pisati s cenim svinčnikom dolge vrste števil. Družina je opazovala tako pobožno svinčnik, kakor opazuje zbor vernikov v cerkvi duhovnika...

Tedni so potekali in mesto je poslušalo še vedno na glasove z daljnih poljan. Premišljevanje pa so oklepala poročila časopisov; proti onim poljanam so odhajali pevajoči, s cvetjem okra-

2. Obenem prosimo, da se pospeši dovolitev dvojne draginjske doklade.

Železniško ministrstvo je odredilo v sporazumu s finančnim ministrom, da se izplača enkratna podpora vsem vpokojenim državnim uslužbencem in njihovim vdovam in sirotam. Podpora se ozplača upokojenim železniškim uslužbencem v dvanajstih obrokih, počenši s 1. januarjem 1916.

Po nalogu organizacije je izročil državni poslanec sodrug Tomschik železniškemu ministru spomenico, v kateri prosi, da ser azdele emd one uslužbenke, ki se pečajo z živinorejo, primerna krmila za živino.

C. kr. železniško ministrstvo je odredilo, da se naj nastavljajo v železniški službi tudi taki vojni invalidi, ki doslej niso bili v železniški službi.

C. kr. direkcija državne železnice v Inomestu je odredila, da se sme prodajati star les kot kurivo tudi onim delavcem in delavkam, ki sploh nimajo pravice do kuriva. To odredbo bi lahko posnemale tudi druge direkcije. Sodrug Tomschik je interveniral pri železniškem ministru tudi v zadevi kuriva. Nekatere direkcije so namreč silno podražile stari les, ki ga oddajajo uslužbencem kot kurivo. Osojbe se tudi pritožuje, da se izvršuje razdelitev lesa krivično. Železniško ministrstvo naj uredi to stvar.

Železniško ministrstvo je odredilo z odlokom z dne 17. avgusta 1916 sledeče: Stalni in nestalni delavci, ki prejemajo trajno prehrano ali enako pristojbino, zlasti delavci, plačani po službenem predpisu S-19, kakor tudi evakuirani in zopet v delo sprejeti delavci, dobe mezdnje doklade s 1. julijem 1916.

Vprašanje akordnega dela po delavnicah državne železnice.

Po delavnicah avstrijskih državnih železnic je odpravljeno akordno delo od leta 1895 dalje in uvedena dnevna mezda, oziroma letna plača. 20 let je poteklo na ta način. Ali intí delavstvo niti uprava nista bila zadovoljna s tem sistemom in delavstvo je zahtevalo zato vedno izboljšav. Uprava je želela, da se izdeluje po njenih delavnicah več, a delavstvo, primorano vsled draginje, je zahtevalo višje mezde. Ali niti uprava ni dosegla v teh 20. letih svojega cilja, niti delavstvo ni prišlo do boljših mezd. Oba dela sta iskala zato poži, po kateri bi prišla iz tega nevzdržnega položaja. Iskanje je bilo do izbruha svetovne vojne zamanj. Svetovna vojna je prinesla rešitev. Že pred vono so govorili v zopetni uvedbi akordnega dela in po nekaterih delavnicah so tudi že poizkušali s tem načinom dela. A ostalo je le pri poizkusu. Svetovna vojna z vsemi svojimi posledicami je pa učinkovala tako, da so uvedli pred letom zopet akordno delo po delavnicah.

šeni vojaki, s poljan so se vračali v avtomobilih, ranjeni in poraženi od bolesi. Budimpeštanski vzhodni kolodvor se je izpremenil v pošast z dvema gobcema: V enem so izginjali ovenčani, vepajoči vojaki, v drugem so se drenjali kruljevi in slepi obvezane glave in nosilnice v umazanih, močecih valovih. Vsakdo je prežal na življenje, na življenje ragih svojecev, če so še živi; mnogim bi bilo ljubše, da jih uzro v reki renjencev, kakor da so tam zunaj v negotovosti. Samo telesa so bila doma, duše so bile tam zunaj, sredi vriskanja in obupa. To je bila pobožna množica, klečeča pred temno usodo, uničena v žalosti in dvigajoča se v prošnji, in tatovi, ki so se vsiljevali med to pobžono onemoglost, so delali lahko nemoteno...

Ko se je končno zavedla dežela, je bilo že prepozno. Po deset in dvajset črnih postav so zajeli nagelkrat, a bili so to nerodni in neznaatni ljudje, ki niso poznali varnih skrivališč po Budimpešti. Lov je trajal dolgo in tudi Adolf Barna je marsikdaj trepetal; če ga vendarle... Ni še končal svojega dela. Prva skladišča so bila

navljali v mislih in žena je stopla k soprogu, ga poljubila na čelo in dejala:

»Adolf! Vedela sem vedno, da si moder mož!«

Oblegali so ga z vprašanji. Regina, izsušena žena in René, poželjiva hči. Prosil so ga, naj vendar pove, kje je hodil, s kom je občeval in glavno, kar je glavno: Kam je skrila... Adolf Barna se je le smehljaj in molčal. Stvar si je začrtal tako: Ta večer izreče le to eno besedo: Kupičiti. Potem bo molčal in kadar bo vse urejeno, kadar bodo izbrana skladišča napolnjena do vrha, takrat, da takrat govori dalje... Domisli si, da je izgubil nekoč nakupičeno blago le vsled tega, ker je izgovoril eno besedo: Riziko!

Njegove sive oči zaiskre. Ne, sedaj bo možčan, ne vda se in ne beži pred prošnjami, kajti tudi sam sebi mora dokazati, da je možčan. Družina je obmolnila. Sredi izbe je gorela svetilka in v rumenkasti svetlobi petroleja so izgledali podolgasti obrazi kakor poželjivi jastrebi. Oči so bile povešene in sostrmele pred se in v brneči molk so stopile podobe iz sanj, smehljajoče se, mlade vile, hčerke upanja. Mali Adolf je risal

Če ostane vedno tako, to je še vprašanje časa. Poleg akordnega dela je uvedeno tudi čezurno delo in sicer ne le zvečer, temveč tudi ob sobotah popoldne in ob nedeljah in praznikih. Vodstva delavnic slave to čezurno delo kakor največjo dobroto za delavstvo, ker jim je omogočen s tem višji zaslužek. Ali kakor so že delavci ne-hvaležni, nočejo priznati teh dobrot. Kdor pozna razmere, gotovo brezpogojno pritrudi delavcem, kajti zaslužek na podlagi večjega dela in napenjanja moči do skrajnosti, kakor pri akordu, ni prav nobena dobrota. Beseda »akord« je pa pri delavstvu na tako slabem glasu, da so iznašli namesto nje novo besedo, namreč, »delo po naročilu«.

Po delavnicah ni uveden enoten akordni sistem, nit v eni in isti delavnici ne. Izgovori vodstev so različni, večinoma pa tako naivni, da se človek kar čudi. Navadno trdijo vodstva, da izvrše delavci po delavnicah vse premalo, torej da so leni in zato dajejo nekaterim posebno »pridnim« delavcem nagrade. Ako hočejo, da se izvrši po delavnicah državnih železnic res enaka množina dela kakor po privatnih podjetjih, tedaj je treba predvsem tole: Delavnice tehnično izpopolniti in ustvariti za delavstvo enake možnosti za zaslužek kakor v modernih, resnično socialno urejenih obratih. Že pred leti je ustanovilo železniško ministristvo posebno komisijo, ki so jo poslali v Nemčijo in celo v Ameriko, da prouči akordno delo. Uradniki so si belili glave, a sedaj smo dobili kot plod vseh teh študij »delo po naročilu«. Najlepše na vsej stvari pa je to, da delavec, ki dela v akordu, nikdar ne ve, koliko dobi ob koncu meseca in da je obračunavanje velikanska tajnost. Zato tudi nima delavstvo pravega zaupanja do uprave.

Delavstvo po delavnicah pa naj bo solidarno in naj išče opore pri organizaciji, ker drugače dela lahko še leta in leta v tem negotovem sistemu.

Novi davki po § 14.

Novi davčni zakoni, ki jih je izdala vlada po § 14., stopijo takoj po razglasitvi v veljavo. Direktni davki se zvišajo z vojnimi dokladi. Zvišanje se izvrši po posebnem odstotnem ključu.

Vojna doklada znaša pri zemljiškem davku 80 odstotkov, pri pridobniškem davku prvega in drugega razreda 100 odstotkov, tretjega in četrtega razreda pa 60 odstotkov. Za ono pridobnino, ki ni uvrščena v razrede, če se plačuje manj nego 300 K davka, 60 odstotkov, če znaša davek več nego 300 K, 100 odstotkov.

Družbe, ki morajo polagati javno račune (delniške družbe, delniška društva, pridobitne in gospodarske družbe, družbe z omejenim jamstvom), bodo plačevale rentabilitetno doklado, ki se takole stopnjuje: če nosijo 6 odstotkov, se plača 30 odstotkov več, če nosijo 10 odstotkov 40 odstotkov, do 12 odstotkov 50 odstotkov, do 14 odstotkov 70 odstotkov, še več pa 80 odstotkov.

sicer že napolnjena, a iztaknil je še vedno kako skrivalec in omedlel bi, ako bi ga ne mogel napolniti. Zopet so se vrnili stari dnevi. Od jutra do večera je tekal okolo in po večerji je odhajal v temne kavarne. Včasih je zafrtala usoda tudi tik mimo njega, eden njegovih ljudi se je vjel v past in družina je trepetajoče čitala vsak večer časopise. Polagoam so pričeli že udobnejše živeti, ali Adolf Barna, ki je zdaj na svojih potih govoril mnogo sam s seboj, je upeljal zopet stari red. Vse je moralo biti kakor prej: Petrolejka, ponošene obleke, slabi črevlji in celo krompir za večerjo.

Mesto se je pozneje naveličalo lova in verjelo samo sebi, da so vjeti že vsi. Tudi mir je zavladal; pred trgovinami z živili ni bilo treba več čakati v dolgih vrstah in premišljevali, če še kaj ostane, le cene so strašno poskočile. Ljudje so skripali z zobmi, a plačevali so zahtevane cene; pozneje so se že tako privadili novemu položaju, da so res verjeli, da ni draginje, temveč da je le padla vrednost denarja. Nekaj časa je bilo zopet vse dobro, a naenkrat je nastalo zo-

Rentne doklade znašajo 100 odstotkov. Doklade k dohodniškemu davku znašajo ob prejemkih v kronah

3000	5200	15
5200	7200	20
7200	10000	25
10000	14000	30
14000	20000	35
20000	26000	40
26000	32000	45
32000	40000	50
40000	48000	55
48000	56000	60
56000	64000	65
64000	75000	70
76000	100000	80
100000	140000	90
140000	200000	100
nad 200000		120

rednih davkov.

Doklada k tantjemam znaša 100 odstotkov.

Vone doklade se bodo morale plačevati, če se je odmera rednega davka že izvršila, brez posebnega poziva tudi že za leto 1916. Vojna doplada k osebni dohodnini doteče dne 1. decembra 1916. Za leto 1916. morajo službodavci vojno doklado odtegniti od plače v šestih mesečnih obrokih pričenši s 1. oktobrom.

Druga naredba po § 14 uvaja davek na netiva in kresila.

Ta znaša:

a) za žveplene užigalice 2 vinarja za zavojček, v katerem je več nego 90 kosov; za zavojčke, ki štejejo več kosov pa za vsakih 90 kosov po 2 vinarja;

b) za druge užigalice 2 vinarja do 60 kosov; za zavojčke, ki štejejo več kosov pa za vsakih 60 in ostanek 2 vinarja;

c) za užigalne svečke 10 vinarjev za vsak zavojček, ki nima več nego 60 kosov; za večje zavojčke za vsakih 60 in ostanek po 10 vinarjev.

Užigalice in užigalne svečke, ki se užigajo na obeh konceh ali po večkrat, se obdavčijo po svoji užiljivosti.

Žepna kresila, ki niso težja nego 25 gramov, 50 vinarjev.

Težja žepna užigala 1 krono.

Namizna in stenska svetila 3 krone pri kosu.

Užigalice in kresila, ki so se nahajala pred 18. septembrom v trgovini (od tega dne velja namreč obdavčenje), se obdavčijo naknadno. Le če davek ne bi znašal več nego 10 kron, se opusti obdavčenje. Od 1. do 18. septembra se kresila ne smejo prodajati. Nove tovarne za užigalice se brez dovoljenja vlade ne smejo ustanavljati. Vlada sme določiti za užigalice, kadar hoče, najvišje cene.

Zvišane so s tretjo naredbo tudi pristojbine na totilazator, igre in dirke.

Za račune velja kolek do 20 kron 2 vinarja, od 20 do 100 kron 10 vinarjev, od 100 do 1000 kron 26 vinarjev, za večje zneske 50 vinarjev.

Kolek za železniške vozne liste velja 1.20 K nad 5000 teže (ali za cel železniški voz); sicer 30 vinarjev za vsak vozni list.

pet pomanjkanje, a pomanjkanje je hitro izginilo, pa prišle so zato zopet višje cene, blago, zvesti služabnik, ki se je včasih prilagodil tako hitro vsem željam, je postalo trmoglavo in vihralo nos, kakor dekletje z desetimi snubci.

Adolf Barna je sklepal vedno udobnejše kupčije: veletrgovci so prihajali k njemu in odkupovali za drag denar svoje blago. Tisočaki so vreli k njemu, nič več se ni bal, oblačil se je elegantno, njegova družina je bila preobložena z dragocenostmi, vsi so uživali v polnih požirkih življenja. Družina Barna je prestopila v popolnoma nov svet, v tuje ozračje, kjer so bile običajne drugačne besede in navade. V začetku je bilo to strašno, zlasti za Regino, ki si ni upala niti govoriti ni ki je kazala v novem mljeju le svoje diamante. Tudi Adolf Barna je zelo pazil nase, nosil je lepo obleko in večinoma se mu je še posrečilo, da je ustavljal prst, ki je bil vajen vrtni v nosu. Ponoči je izostajal, po zabaviščih je pil šumeče vino, zabaval se je z dekletki in nekega dne je konstatiral pred ogledalom, da je pravzaprav še lep mož.

Vlada ceni te nove davke takole: Zvišani davek na žganje (februar 1916) in tobačna reži-ja dajo 100 milijonov kron, 42 milijonov zemljiška doklada, 29 milijonov pridobniška doklada, 12 milijonov rentni davek, 3 milijone davek na tantjeme in 84 milijonov doklada k osebni dohodnini, 15 milijonov davek na užigala in 2 in pol milijona kron na hazardne stave. Ti davki znašajo okroglo 400 milijonov. Dohodke bo pa vlada še pomnožila z zvišanjem poštnih pristojbin in železniške tarife, tako da utegnejo novi dohodki države znašati okolo 750 milijonov kron.

Iz organizacije.

Krajna skupina Ljubljana II. »Splošnega prav. in strokovnega društva za Avstrijo« sklicuje za torek 3. oktobra ob 8. zvečer v gostilni »New-York«, Ljubljana, Kolodvorska ulica redni občinski zbor z dnevnim redom: 1. Poročilo društvenih funkcionarjev. 2. Volitev novega odbora. 3. Poročilo o započeti akciji za draginjsko doklado. — Na mnogoštevilno udeležbo vabi odbor.

Razne stvari.

Podružabljenje rodovine. Z razvojem družbe se razvija in izpreminja tudi oblika rodovine. Jako bogata zgodovina o razvoju rodovinskega življenja nam opisuje izpremembe, ki jih je tekom razvoja preživela rodovina od pradavnih časov pa do danes, ko se spriči sedanjih svetovnih dogodkov vrši pravcati prevrat v rodovinskem življenju. — Prvotna rodovina ni imela naloge kot življensko skupnost, skrbeti za porod otrok, za naraščaj, morala je marveč tudi delati skupno za rodovino: posamezni člani rodovine so odpravljali odkazana dela za prehrano rodovine in za izboljšanje posesti. Ko je nastopila nova doba, doba stroja, je ta imela posamezne članke rodovine boljbolj odtezati skupnemu domačemu delu, tako da je rodovina postala le nekaka gostaška skupnost, ki v svojem stanovanju uživa to, kar se nje posamezni člani daleč od svojega doma prislužili. V tistem trenutku, ko je hitreje obdelovanje in izdelovanje blaga zahtevalo, da se posamezne vrste delavstva, ki je prej izvrševalo svoje delo na domu, morale opravljati delo v skupni delavnici ali tvornici, je moral mož, za njim tudi kmalu žena zapustiti dom iska si zaslužka v tvornico. Od srednjega veka do danes si je razvoj industrije boljbolj uglajal pot, z izumitvijo stroja pa se je proces še pospešil, in spoznanje, da ne kaže prepovedati ženi dela izven doma, se je že popolnoma utrdilo. Razentega pa so vojni dogodki omenjeni razvoj tako silno pospešili, da ga običajne razmere v do-glednem času ne bile dovršile. Imamo namreč že takorekoč dejstvo pred seboj: oblika rodovinskega življenja je že povsem drugačna, nego je bila komaj pred dvema letoma. — Stotisoče žen je že stopilo na delovni prostor moža, stotisoče žen, mater mora doma nadomeščati otrokom očeta, morale so na delo v tvornico, v delav-

Nakupoval je vse mogoče stvari in z in-se-rait je iskal elegantno stanovanje in veleposestvo; če je bil hodil po cestah, se mu je zdelo povsem naravno, da so ga pozdravljali že od daleč. Nič več ni debatiral, temveč le še ukazoval in kadar je bil posebno dobre volje, tedaj je sklenil napraviti tako, da se poblede ona krasna ženska, ki ga je tako prezirljivo pogledala v gledališču in za nekaj dni je zaprl svoja skladišča.

Ljudje so se naučili nove besede: Konjunktura... so dejali drug drugemu. Mesto ni bilo več enoten gozd, žalostine, obupane besede so se oglašale le posamezno in tudi taki ljudje so bili, ki so zasmehovali uboge žene, begajoče iz bolnišnice v bolnišnico in išoč svoje sinove. Vedno bolj so se oddaljevali drug od drugega oni, ki so stali doslej trdno skupaj, nič več niso gledali v daljavo, temveč zrlji so sami nase doma... konjunktura... so dejali v besni jezi. In trgovci so razlagali v povsem naravnem tonu, da velja danes že šestintrideset kron, a jutri bo že dražje in pojutranjem še držeje... konjunktura! Ta be-

nice, opravljajo kmetiška dela; njih materinske naloge niso več tiste, ki so bile poprej. Postale so matere v drugačni obliki, matere, ki ne dele s svojimi otroki koščka kruha, morajo marveč ta pošček kruha sedaj, ko ni moža, tudi zaslužiti, da njih mali ne stradajo. Problem, kako naj bi se materinstvo in žensko delo dalo združiti, ni več problem učenjakov, temveč je problem trdega življenja, krutega dejstva. Le malo mater še mora ostati pri svojih otrocih, ogromna večina pa mora rano na delo in vidi zopet svoje male pozno zvečer. Vse to pa ni le začasna posledica vojne, marveč je dejstvo, ki ga treba javno priznati, ker bi sicer naše družabne oblike novim življenjskim pogojem ne moge zadoščati. — Država, dežele in občine os že na delu, da se prilagode novim razmeram. Organizacija otroških domov bo podlaga za sirotinsko oskrbo. Ne mislijo več na sirotišnice, kamor so otroke zaprli, temveč le na otroške domove, kjer bo družina po delu sprejela zopet svoje otroke. V teh domovih tudi ne bo govora o kakšni miloščini: mati bo prispevala sama primeren znesek, in tako se bo upoštevalo nje željo, kadar pojde za blagor nje otroka. Občine prirejajo ljudske kuhinje, kjer naj dobi delovna družina snažno in tečno hrano za primeren znesek, ker ji čas ali pa zaslužek ne dopušča, da se oskrbuje s hrano doma. Treba ne bo več velikega števila malih loncev na ognjiščih pri posameznih rodovinah, temveč veliki občinski kotli bodo delili posameznikom primerno hrano. — Rodovina preneha s tem bliji nekaka kuhinjska skupnost, morda bo še skupaj sedela pri mizi; treba pa ne bo več posamezno skrbeti za hrano za posamezne rodovinske člane, vse to bo družabno delo, veleohrat in ne več domače delo v dosedanjem zmislu. Zato pa bodo ljudje med več počitka in več časa bodo posvečali svojim otrokom, ko se vrnejo od dela, ker jim tega domačega dela ne bo treba opravljati. Tako podružabljene ne bo razdrlo rodovine, marveč jo bo še poživilo in izboljšalo. — Skoro vsak dan družba ženi kako domačo delo, in vsak dan morajo prevzemati žene zunaj doma najrazličnejše opravke. Prav zato treba, da dobe te žene tuda zunaj hiše primeren vpliv. Saj gre za preskrbo in vzgojo njih otrok, in tega ne morejo matere prepustiti brezbrizno kakršnim že oblastem ali ustanovam. Kjer gre za otroke, tam naj se sliši in posluša tudi materin glas. Prej tega materam ni bilo treba, čutile so se v varstvu moža dovolj ščitene. Sedaj pa ni moža, ni zaščite, in milijoni žen morajo sedaj samostojno skrbeti za rodovinsko preskrbo, čemer se bodo tudi privadile s težkim trudom in z obilimi solzami. — Nova družina potrebuje novo mater. Minulost se ne vrne več, in obsojeni smo, da živimo za sedanost in bodočnost. Beseda materina zunaj njenega ozkega hišnega delokroga bo koristila več kakor pa domače delo. Delavčeva žena si mora pridobiti vse pravice javnega življenja. To so preizkušnje, ki jih je vojna naprtila delavskim ženam, in čim prej bo žena vse to

seda je plavala kakor znak nove vere nad visokimi zlatimi vrhovi.

Adolf Barna je hodil okolo visoko zvrhan. Zavidljivi pogledi so spremljali njegove korake, in laskajoče besede so se polagale predenj kakor preproge. On se je množil, dolga vrsta ljudi ej še povečala rano, ki jo je zarezal on v telo ljudstva, pravico je imel, da se nazivlje kralja vseh Barnatov in nič ga ni obhajal strah, kajti njegovi milijoni so ga ščitili kakor vojaki v zlatih oklepih.

Členi, ki jih je on koval prvi skupaj, so oklepali se kot močna veriga vse mesto. Ljudje bi se bili skoraj zadušili in vsak dan so bili bolj suhi. Vseh je bilo sram; eden je skrival svoje raztrgane črevlje, drugi svojo zakrpano obleko in veselih gostij ni bilo več. Primanjkovalo je povsod. Bili so le še v izložbena okna in vzdihujoč so se spominjali lepih časov, ki so še lahko kupovali. Toliko jih je bilo in vendar je bil vsakdo sam. Tožbe, ki so bučale prej po cestah, so besnele sedaj po kotih goših stanovanj; kakor nevarno bolezen tako je skrival vsakdo svoje neznasko pomanjkanje. Jeza je pa tla dalje, kletvine so se dvigale proti nebu in povsod so

dobro razumela, tem prej si bo pridobila primeren vpliv na življenjske oblike sodanje družbe.

~~Drugi delci »akcija« delavskih in delavcev Krščansko-socialna knoesponzura, »Austria« poroča, da so imeli »Austria« poslanci sejo, na kateri so se dogovorili, da se zavzamejo z vso silo za družinsko vojno in more — duhovništvo.~~

Socialna demokracija po vojni. Socialno-demokracijski državni poslanec Noske je imel v Chemnitzu shod, na katerem je dejal med drugim tudi te značilne in za delavstvo pomembne besede: »Kapitalizem ostane tudi še po vojni. Posledica tega bo, da ostane ostro razredno nasprotstvo in da bodo široke ljudske mase prav tako vbedi kakor sedaj. Krivica na političnem polju tudi med vojno ni izginila in vladajoči krogi ne bodo radevoljno izpolnjevali ljudske želje. Dajejo nam le toliko, kakor morajo dati in dajejo zato, ker mislijo, da si ohranijo s popustljivostjo dlje časa nadvlado. Politična vprašanja so vprašanja moči; to naj premislijo v prvi vrsti delavci in zato naj se oklenejo z vso silo svojih organizacij.«

Zahteve ameriških železničarjev. Velikansko gibanje so uprizorili ameriški železničarji. Njihova glavna zahteva je osemurni delovnik in za čezurno delo 150 odstotkov temeljne mezd kot doklado. Zahteve ameriških železničarjev potrjuje prav toplo tudi predsednik Zedinjenih držav. Značilno je, da so si izbrali železničarji za svoj cilj čas, ko je ameriško gospodarsko življenje na višku in bi povzročila njihova stavka prav občutno škodo.

Zdraviliščni dom za železničarje, ranjene v vojni. 22. julija je ogledalo več sodrugov centralnega vodstva naše organizacije zdraviliščni dom za železničarje, ranjene v vojni. Po zdraviliščnem domu je vodil naše sodruge ministerialni koncipist dr. Reinöhl. V domu je 14 bolniških sob, dve jedilnici, zdravniški ambulatorij, desinfekcijska soba, pralnica, kopalnica, gospodarske shrambe in stanovanja za strežnike. Ta dom je ustanovila uprava državnih železnic z namenom, da izdravi v njem, v vojni ranjene železničarje tako dobro, da so zopet sposobni za železničarsko službo. Sedaj pa sprejema v dom uprava tudi v službi ponesrečene železničarje in železničarske sinove, ranjene v vojni. Do 9. julija letos je bilo sprejetih 325 železničarjev. V tem številu so zapopadeni tudi štirje železničarski otroci, ki so dobili umetne ude. Od teh 325 je bilo ozdravljenih in zopet sprejetih v službo 251 mož. Ti železničarji so imeli tele rane in posledice ran, ki so jih zdravili v domu: 124 so odrezali ude, 201 primerov je bilo zmrtlin, ohromelost i. t. d., 6 je bilo slepih. Te slepce so izsolali v zavodu za slepce. Naučili so se krtačarstva, pletenja cajn in oprave, eden se je izučil v uglaševanju klavirjev. Te izučene slepce bo uporabila državna železnica za svoje delavnice kot delavce na domu, nekateri dobe traŕike in

Ali vse to izpuhtelo v daljavo brez učinka. Adolf Barna je srečal tu in tam koga, ki ga je oplazil z iskričim pogledom. A brigal se ni za to, čutil se je varnega in ko bi mu kdo očital njegova dejanja, bi se čudil nad besnim pogledom in ravnodušno bi odgovoril: »No, tak je pač sedanjí čas... Kaj hočete od mene? Ko bi ne bil jaz tega storil, bi pa kdo drugi!«

Potem je prišla splošna utrujenost. Mesto se ni moglo niti več togotiti. Izmozgane kosi so visele brez moči ob izsušenem telesu, v očeh se je rmačilo od otožnosti, matere so dajale otrokom hrano — a so obračale poglede v stran — veth dnehi ni bilo življenja nič drugega nego želja, da jedo in spe...

Adolf Barna je težko sopeł, ko je vstajal od obeda. Stresalo ga je in zapanjal je svojo težko svileno suknjo. Odšel je na vrt. Legel je v bleščee majevo solnce ni kmalu zaspal. V solnčnih žarkih so blestela okrogla, rdeča lica; iz ust mu je potekala počasni slina: Sanjal je, da je dobil baronstvo — kot priznanje za azsluge za narodno gospodarstvo. se stiskale roke nad mizami v pešči. V očeh so plapolale groznje...

uglaševalcu klavirjev opremijo tudi pralnico in kupijo hišo. Oni, ki so izgubili roko, se iznova priučijo delu v delavnici državne železnice na Dunaju. Vse to kaže v visoki socialni uvidevnosti uprave državnih železnic in oskrba teh železničarjev je res izvrstna. Nekateri se vadijo pod dobrim vodstvom v strojepisju, stenografiranju in telegrafiranju. V delavnici si izdelujejo umetne ude sami. Dom ima zelo lepo lego ob vznožju Kahlenberga v dolini med Sievertingom in Grinzingom. Razgled je na Dunaj. Dom je postavljen med vinogradi in gozdíci. Za ta dom so prispevali avstrijski železničarji do 16. marca 1916 600.556:52 kron.

Glasovanje o vojnih kreditih na Francoskem. Pri zadnjem glasovanju, koncem junija, o vojnih kreditih v francoskem državnem zboru so glasovali trije sodrugi in sicer Blanc, Brizon in Raffin-Dugens proti vojnim kreditom. Pri tej priliki so tudi prečitali izjavo, kjer zahtevajo mir brez pridobitve novega ozemlja in takojšnje premirje.

Neorganiziranim v premišljevanje. V številki 77. podjetniškega lista »Süddeutsche Tabakzeitung« je sledeči značilni inserat:

»Prodám večjo, dobro urejeno tovarno za smotke, ki ima veliko dela. V tovarni so dobre ženske delovne moči, ki so neorganizirane in nizko plačane.«

Torej nizko plačane, ker niso organizirane! In vendar je na tisoče delavcev, ki trdijo, da je organizacija zanje brez pomena. Še celo taki so, ki pravijo, da organizacija izporišča delavce, ker morajo plačevati prispevke. Prej omenjeni podjetniški list pa menda dovolj jasno dokazuje vsem tem, kako brezmiselne so njihove trditve. Kdor ni organiziran, je slabo plačan. Naj premislijo to vsi neorganizirani.

Kaj pomenja organizacija za delavstvo? Nad vse zanimiva je statistika nemške kovinarske zveze o mezdah gibanjih. Kdor zna čitati, temu povedo sledeče številke prav veliko:

Leto	Števílo članov	Mezdana gibanja z uspehom	Mezdana gibanja brez uspeha	Mezdana gibanja končana brez uspeha
1905	259.693	549	492	57
1906	335.075	954	878	76
1907	362.204	1049	959	90
1908	362.073	606	533	73
1909	373.349	692	627	65
1910	464.016	1353	1285	68
1911	515.145	1687	1583	104
1912	561.547	1772	1673	99

Čim bolj je torej naraščalo število organiziranih, tem večji uspehi so bili pri mezdah gibanjih. Iz tega sledi povsem jasno, da so le močne organizacije zmožne učinkovitih mezdah gibanj.

Delo, ki se izplača. Orožarna v Steyru je dobro žela. Izkazuje čistega dobička 17.713.053 K. Prvovojno leto je imela čistega dobička 6.747.332 kron, torej v dveh vojnih letih 24.460.385 K. Akcionarji te družbe bodo že lahko »držali« do konca. Budimpeštanska orožarna izkazuje toliko čistega dobička, da dobi vsaka akcija 50 K dividende. Tudi tem gospodom ne bo treba stisniti pasu.

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač.
Tiskarna »Ljubiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Umstvena reja domačih velikih zajcev.
Ročno knjišico za rejo kuncev za zakół z 18 podobami s poštnino vred za ceno K 1:20 v knjigarni »Arbeiterwille« Gradec, Mariengasse 16.

Adalbert Kassig
Ljubljana,
Židovska ulica.

Zavod za uniformo, krznar in izdelovatelj čepic priporoča svojo veliko zalogo vsiloviranih uniformskih predmetov za železničarje, kakor: čepice, gumbe, rosete, žnore, pištalke i. t. d. Čepice zimске in letne za strojevojnje, karjade, itd. v različnih oblikah po najnižji ceni. Postrežba točna.